

dr hab. Zbigniew **Antczak**
prof. nadzw. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
53-345 Wrocław
ul. Komandorska 118/120
tel. (71) 3680 208
e-mail: zbigniew.antczak@ue.wroc.pl

Wrocław, 08.12.2017 r.

R e c e n z j a

rozprawy doktorskiej mgr Sławomira Pizonia

**pt. *Wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki
mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia,***

napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Tadeusza Gospodarka,

bronionej na Wydziale Finansów i Zarządzania

Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu

1. Uwagi ogólne

Podstawą formalną sporządzenia recenzji rozprawy doktorskiej mgr Sławomira Pizonia pt. *Wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia* są: uchwała nr 30/2017 Rady Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu z dnia 25.10.2017 roku w sprawie wyznaczenia recenzentów pracy doktorskiej mgr Sławomira Pizonia oraz Umowa o dzieło nr 02/DN/2017 na opracowanie recenzji zlecająca jej dokonanie w imieniu Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu (z siedzibą przy ul. Fabrycznej 29 – 31, Wydział Finansów i Zarządzania) – reprezentowanej przez kanclerza Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu dr. Marka Natallego.

Podstawą prawną sporządzenia recenzji są: Ustawa z dn. 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz zmianie niektórych ustaw Dz.U. 2011 nr 84 poz. 455 oraz Dz.U. 2003 nr 65, poz. 595 z późn. zm. oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 22 września 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu naukowego profesora (Dz.U. nr 204, poz. 1200) w art. 13.1.

W celu przeprowadzenia recenzji otrzymałem następujące dokumenty: pismo przewodnie Dziekana Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu dr. Tomasza Kopyściańskiego, z dn. 30.10.2017 r. L.dz. KW/12/2017; kwestionariusz osobowy; uchwałę nr 30/2017 Rady Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu z dnia 25.10.2017 roku w sprawie wyznaczenia recenzentów pracy doktorskiej mgr Sławomira Pizonia; jeden egzemplarz rozprawy doktorskiej mgr Sławomira Pizonia pt. *Wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia* (wraz z płytą CD). Nie otrzymałem (jak przewiduje standard): umowy o dzieło (3 egz.); protokołu zdawczo-odbiorczego (3 egz.); rachunku do umowy zlecenia dla Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu (1 egz.).

2. Wybór i sformułowanie tematu pracy, problem badawczy, cel, hipotezy, metodyka badań

W globalizującej się gospodarce wiedzy coraz większe znaczenie zyskują tzw. wartości niematerialne, przestrzeń wirtualna, czy też umiejętności parametrycznego interpretowania tendencji gospodarczych w turbulentnym otoczeniu, by móc poprawnie zarządzać przedsiębiorstwem. Stąd wybór tematu: *Wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia* należy uznać za uzasadniony i ze względu na problematykę – jak najbardziej aktualny. Teraz: kilka uwag i wniosków.

- **Po pierwsze:** Recenzenta w pierwszym momencie wprawił w zachwyt sposób ekstrakcji problemu i sformułowanie tematu pracy. Stąd jego decyzja o wnioskowanie o **wyróżnienie nagrodą tejże pracy**. Przy czytaniu – to pierwsze wrażenie osłabło (wszakże natrafił na różnorodne usterki, które psują odczucie *first time*’u, lecz należy wskazać, że mają one przeważnie charakter drugorzędny), lecz nadal uznaje, że dysertacji nagroda się należy.
- **Po drugie:** ze względu na istotne wartości aplikacyjno-narzędziowe dla menedżerów zarządzających przedsiębiorstwami transportowymi – Recenzent stawia wniosek o **wydrukowanie tejże dysertacji**.
- **Po trzecie:** Recenzent odczuwa niedosyt związany z niedoborem zarysowania kontekstu polityczno-geograficzno-gospodarczo-społecznego badanego problemu.
- **Po czwarte,** i jest to pewna usterka merytoryczna: w dysertacji nie udało się Recenzentowi znaleźć definicji podstawowych pojęć, które znalazły się w jej tytule, np. wpływu, zmiany, warunków, zmienności otoczenia, itd., itp. Oznacza to, że czytelnik, **może** (lub też: jest zmuszony) samodzielnie domniemywać i/lub interpretować ich rozumienie z pobliskiego kontekstu lub też na podstawie całości rozprawy.

We wstępie Autor dysertacji określił problem badawczy: „Problem kryzysu ekonomicznego w latach 2008 – 2011 szczególnie mocno dotknął modeli ekonomicznych dotyczących prognozowania mikro i makro. Sytuacja kryzysu 2008 może być uznana za przykład katastroficznych zmian w otoczeniu działalności gospodarczej na skalę światową. Szczególnie trudnym zagadnieniem w takich warunkach jest monitoring położenia ekonomicznego organizacji (stanu mikro) w relacji do zmienności parametrów

ekonomicznych makro otoczenia. Interesującym zagadnieniem badawczym wydaje się być ustalenie miary relacji zmienności wartości niektórych wskaźników ekonomicznych w skali makroekonomicznej w stosunku do wskaźników pomiaru stanu położenia ekonomicznego organizacji w skali mikro. Stanowi to warunek stworzenia modelu dla symulacji kierunków optymalizacji i prognozy mikro na podstawie danych wyprzedzających w skali makroekonomicznej”. Tu kolejna uwaga: Autor w rozprawie zamiennie używa pojęć: gwałtowne – katastroficzne – silne zmiany. Brakuje ich zdefiniowania. Dla Recenzenta są to różne pojęcia (choć niekiedy nie spełniające kryterium rozdzielnosci), które dla jasności wyводу (zdaniem Recenzenta) warto ustrukturyzować jakościowo na pewnej skali (np. przez analogię: jak logarytmiczna skala określająca wielkość trzęsienia ziemi Ch.F. Richtera).

Jako **główny cel** dysertacji jej Autor wskazał: „udzielenie odpowiedzi na problemy badawcze dotyczące relacji zmian wybranych wskaźników ekonomicznych makro i związanych z tym zmianami wskaźników mikroekonomicznych opisujących położenie ekonomiczne organizacji (stanu mikro) w danej chwili czasu”. Wywiódł z niego **dwa cele cząstkowe/szczegółowe** – jako opracowanie: „1. zbioru finansowych wskaźników mikroekonomicznych najlepiej charakteryzującego wpływ otoczenia na stan mikro i wynikającego z niego wskaźnik syntetyczny dopasowania położenia ekonomicznego organizacji do warunków otoczenia ustalanych za pomocą wybranych wskaźników makroekonomicznych (klasyfikacja JEL: C36, F47); 2. modelu porównawczego zależności pomiędzy wskaźnikami syntetycznymi makro i mikro, umożliwiającego szybką analizę położenia ekonomicznego firmy stosującej metodę adaptatywną sprzężenia zwrotnego w planowaniu taktycznym (klasyfikacja ekonomiczna JEL: O12)”. Autor nie sklasyfikował sformułowanych przez siebie celów jako poznawcze, praktyczne i metodologiczne. Autor rozprawy podsumowując realizację celów pracy przedstawił je we wnioskach, w podrozdziale: *Realizacja celów pracy*.

Autor dysertacji (nieco na bakier z paradygmatem diagnozowania problemu poprzez formułowanie pytań o charakterze mono-kauzalnym) postawił też **dwa pytania badawcze** – *de facto* zawierające pewne *meta*-założenia. **Pierwsze**, złożone, o charakterze poniekąd bi-retorycznym – zwerbalizował następująco: „Czy można wypowiadać się na temat prognozowanych zmian położenia ekonomicznego organizacji na podstawie bieżących i niezbyt odległych zmian określonych wskaźników makroekonomicznych?”, albowiem (teoretycznie): **a)** wypowiadać można się o wszystkim/na każdy temat (chyba że są skuteczne zakazy i/lub nie ma to sensu); **b)** sens merytoryczny ma to wtedy, gdy

istnieje możliwość naukowej weryfikacji wypowiedzi; c) horyzont zdarzeń zostać nieostro podzielony na ‘bieżące’ oraz ‘niezbyt odległe’ zmiany. **Drugie** pytanie badawcze, podwójnie złożone, ma charakter operacjonalizujący i brzmi: „Jakie relacje wskaźników mikro i makroekonomicznych są szczególnie użyteczne umożliwiając budowanie scenariuszy krótkoterminowych i symulację położenia ekonomicznego mikro dla optymalizacji działań taktycznych?”. Autor rozprawy podsumowujące odpowiedzi na te pytania badawcze przedstawił we wnioskach, w podrozdziale: *Odpowiedź na postawione pytania badawcze*.

Postawił też **trzy hipotezy** (Autor dysertacji nie postawił na końcu zdań znaków zapytania, więc *de facto* są to tezy, gdyż w takim kształcie mają charakter stwierdzeń, a nie przypuszczeń; oznacza to, że, w zasadzie, wystarczy przedstawić merytoryczne argumenty na ich rzecz), że: „**1.** Istnieje model relacyjny wskaźników makroekonomicznych i mikroekonomicznych umożliwiający optymalizację zachowań organizacji w warunkach zmian krytycznych w otoczeniu; **2.** Istnieje racjonalna prognoza określenia położenia ekonomicznego organizacji wynikająca z analizy relacji skorelowanych ze sobą wskaźników makro-mikro w określonym przedziale czasowym; **3.** System finansowych wskaźników makroekonomicznych w relacji do wybranych wskaźników mikro położenia ekonomicznego firmy umożliwia zbudowanie racjonalnej miary syntetycznej efektywności adaptacji w sprzężeniu zwrotnym”. Autor rozprawy podsumowującą weryfikację tychże hipotez/tez przedstawił we wnioskach, w podrozdziale: *Potwierdzenie hipotez badawczych*.

Autor dysertacji omówił też zastosowane przez niego metody badawcze jak: **1.** Pomiar zmienności otoczenia w czasie – analiza wskaźników makroekonomicznych: CPI, PMI oraz IFO w latach 2006 – 2011; **2.** Pomiar atrakcyjności sektora (transport) jak[o] analiza makroekonomiczna zgodnie z metodyką opracowaną przez McKinsey’a – odnosząc go do wskaźników makroekonomicznych o charakterze integralnym; **3.** Analiza określonych wskaźników makroekonomicznych dla Polski i Europy (strefy euro), takich jak: PKB i podstawowe stopy procentowe; **4.** Wywiad bezpośredni umożliwiający interpretację danych finansowych firm ustalających położenie ekonomiczne oraz eliminację tych niezwiązanych z działalnością transportową (poza ustalonym zakresem analitycznym); **5.** Analizę literaturową opartą na bogatej bibliografii i danych pochodzących z Internetu; **6.** Metodę statystyczną weryfikacji hipotez opartą na teście sumy rang Wilcozona-Manna-Whitney’a oraz teście F-Snedecora analizy wariancji; **7.** Symulację i prognozowanie wspomagane komputerowo; **8.** Metodę heurystyczną wnioskowania na

podstawie dostępnych i otrzymanych w wyniku analiz oraz symulacji danych. Należy docenić kompleksowość metod, poczynwszy od analizy literatury, przez pomiary, aż po symulacje i wywiady bezpośrednie, weryfikujące dane oraz ich interpretacje. Można też zastanawiać się, czy np. 65 książek i artykułów (z czego część – w wersji elektronicznej, z Internetu), publikacje ustaw i rozporządzeń oraz liczne dane czerpane z witryn internetowych – to „bogata bibliografia”, czy tylko podstawowa – wystarczająca – niezbędna, itd. Można zapewne dyskutować, czy Autor dysertacji winien skorzystać jeszcze z jakichś innych metod weryfikacyjno-analitycznych i zbiorów danych, czy też nie – by możliwie jak najcelniej opisać i zbadać zdiagnozowany problem. Niemniej, należy **docenić**, że dokonał pewnego, autorskiego wyboru (synergicznego skolekcjonowania) narzędzi, stworzył pewną kompatybilną wewnętrzną całość o ograniczonej objętości, przedstawił ciąg swoich rozważań i osiągnął efekt, nad którym warto pochylić się z uwagą.

Ponieważ Recenzent odnotował pewne deficyty związane z tzw. warunkami progowymi koncepcji – w związku z tym ma pod adresem Doktoranta **dwa pytania**:

1) Czy – gdyby to były np. albańskie przedsiębiorstwa transportowe – wypracowany przez Autora dysertacji model sprawdziłby się, czy też nie? (szerzej: jaki jest wpływ zmiennych przyrodniczo-geograficzno-logistycznych na wypracowany model);

2) Czy – gdyby Anno Domini 2017 nie było Unii Europejskiej w aktualnym kształcie – to w przypadku polskich przedsiębiorstw transportowych – wypracowany przez Autora dysertacji model sprawdziłby się, czy nie? (szerzej: jaki jest wpływ zmiennych instytucjonalno-politycznych na wypracowany model).

Reasumując, tytuł rozprawy na poziomie ogólno-konstrukcyjnym został poprawnie sformułowany, a recenzowana praca dotyczy aktualnego i istotnego problemu związanego z wpływem zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia. Odnotować należy poważny wkład pracy własnej Doktoranta. Doszło do, wąsko, selektywnie, specyficznie i ekonometrycznie rozumianego, zidentyfikowania wybranych zmiennych i, uwieńczonego sukcesem, sformułowania modelu identyfikowania wpływu zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia. Recenzent ma dylemat, czy ze względu na specyfikę sposobu analizy

problematyki, do tak sformułowanego tytułu rozprawy mgr Sławomira Pizonia pt. *Wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia* – nie byłoby wskazane dodanie podtytułu: *ujęcie ekonometryczne*. Dlaczego: Recenzent zastanawia się, czy tak sformułowany model spełnia już (czy jeszcze: nie – wydaje się, że jest na granicy, po przekroczeniu której, przy pogłębionym analitycznym opisie stanie się pełnoprawnym konstruktem ekonometrycznym) wymóg opisu powiązania relacji pomiędzy pewnymi wielkościami ekonomicznymi i zawiera matematyczny ich zapis.

2. Struktura pracy, zawartość poszczególnych rozdziałów, strona edytorska rozprawy

Praca ma charakter teoretyczno-empiryczny, a w warstwie metodologicznej: jakościowo-ilościowy i dedukcyjno-indukcyjno-analityczny. Jej konstrukcja jest przejrzysta. Cechuje się wysoką dyscypliną rozważań. Układ pracy jest logiczny, podporządkowany realizacji przyjętych celów. Strukturę pracy w ujęciu całościowym ogólnie oceniam jako poprawną, choć w ujęciu objętościowym należy odnotować pewne dysproporcje [od niewielkich rozdziałów 7 – 10-stronnicowych (np. 4), przez około 30-stronnicowe (np. 1, czy 3) po 90-stronnicowy rozdział 5, który być może warto rozbić np. na 2 – 3 mniejsze rozdziały]. Rozprawa liczy **216** stron (plus 2 strony oświadczeń). Tworzą ją: streszczenie, słowa kluczowe, wstęp, pięć rozdziałów, wnioski, bibliografia, spisy rysunków i tabel, *title of thesis*, *summary*, *key words*, oraz – nie ujęte w spisie treści: załącznik nr 1, dwa oświadczenia i płytę CD (której zawartości Recenzentowi nie udało się poznać). **Wstęp** zawiera przedstawienie problemu badawczego, pytań badawczych, podmiotu i przedmiotu badań, metod i hipotez oraz celu pracy. Przechodząc do deskrypcji poszczególnych rozdziałów należy podkreślić, że zostały one napisane w oparciu o wyselekcjonowaną literaturę przedmiotu (**114** pozycji, w tym: **65** książek i artykułów, reszta to publikacje ustaw i rozporządzeń oraz liczne dane czerpane z witryn internetowych). Liczbę tzw. pozycji literaturowych zapewne należałoby skorygować *in minus*, gdyż Autor np. umieścił w zestawieniu bibliograficznym książki M. Burdy i Ch. Wyplosza „Makroekonomia”, choć z niej bezpośrednio nie korzystał (a tylko za: A. Paździorem „Kryzys finansowy i jego skutki dla gospodarki Polski i świata” – zob. przyp. 72), I. Tarskiego „Ekonomika i organizacja transportu międzynarodowego” (cytuje za: B. Bieńkowską,

„Ekonomiczne aspekty transportu”), czy też J. Burnewicza „Ekonomika transportu” (za: G. Rosą „Konkurencja na rynku usług transportowych”). Należy też odnotować, że ani we wstępie, ani w rozdziale pierwszym – Autor nie zdefiniował podstawowych pojęć użytych w rozprawie (a znajdujących się w jej tytule).

W rozdziale **pierwszym**, po krótkim wprowadzeniu, Doktorant zaprezentował – momentami niezwykle lakoniczne – charakterystyki czterech wskaźników finansowych (płynności finansowej, zadłużenia, obrotowości, i rentowności). Ich wybór uzasadniono passusem: „Z punktu widzenia niniejszej pracy istotne znaczenie mają...”. Ponieważ cząstkowe uzasadnienia są rozsiane w tekście – należy postawić pytanie: dlaczego Autor w trakcie pisania nie pokusił się choćby o częściową rekapitulację argumentów i kryteriów selekcji tych wybranych zmiennych. Następnie zostały omówione podstawowe wskaźniki makroekonomiczne w ocenie otoczenia działalności gospodarczej [Produkt Krajowy Brutto, PMI (*Purchasing Managers' Index* – wskaźnik aktywności finansowej stworzony przez Markit Group i Institute for Supply Management of Financial Activity w celu odzwierciedlenia aktywności managerów nabywających różnego rodzaju dobra i usługi), IFO (Indeks Ifo – makroekonomiczny wskaźnik klimatu biznesowego obrazujący aktywność gospodarczą w Niemczech na podstawie kwestionariuszy dotyczących obecnej i przyszłej sytuacji gospodarczej; sporządzany jest od 1991 roku przez Ifo Institut für Wirtschaftsforschung w Monachium), inflacja (tu: CPI, *Consumer Price Index* – wskaźnik inflacji konsumenckiej, wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych) i stopy procentowe. Przedstawienie (dwa podrozdziały po dwie strony) wybranych korelacji między pomiarem mikro a makro w analizach ekonomicznych stanu organizacji oraz sprzężeń zwrotnych w procesie przewidywania położenia ekonomicznego przedsiębiorstwa – zamyka rozważania zawarte w rozdziale pierwszym.

Drugi rozdział Autor poświęcił kryzysowi ekonomicznemu w latach 2008 – 2011 i jego wpływowi na wskaźniki makro i mikroekonomiczne [istota kryzysu (tu kilka definicji użytych pojęć), sytuacja ekonomiczna w Polsce i na świecie, przyczyny załamania gospodarczego w 2008 r., przebieg kryzysu i jego główne cechy]. Rozdział **trzeci** objął zagadnienia związane z sektorem transportu [w tym: pojęcie i systematyka transportu, charakterystyka sektora usług transportowych w Polsce, pozycja polskich przedsiębiorstw transportowych w gospodarce Unii Europejskiej, sprecyzowanie rozumienia przedsiębiorstwa transportowego (tu uwaga: autor zaadaptował definicję przedsiębiorstwa wziętą z książki promotora; nie przytoczył jednak jakiegokolwiek innej definicji takiegoż przedsiębiorstwa),

struktura i treść sprawozdania finansowego polskiego przedsiębiorstwa transportowego]. **Czwarty** rozdział dysertacji zawiera analizy i metody badawcze [tj. analizy: sytuacji makroekonomicznej w latach 2006-2011, sytuacji mikroekonomicznej przedsiębiorstwa transportowego, (tu: analizy: sprawozdań finansowych oraz finansowych wskaźników mikroekonomicznych w latach 2006-2011), a następnie metody wnioskowania (tj. analizę położenia ekonomicznego przedsiębiorstwa transportowego; testy: Wilcoxon dla par, F-Snedecora; współczynnik położenia ekonomicznego oraz macierz GE – McKinsey'a)]. We **wnioskach** – jak chce Autor rozprawy – w zwięzły sposób dokonuje zestawienia przyjętych hipotez/tez, pytań badawczych i celów – z osiągniętymi wynikami (na końcu ma miejsce podsumowanie i próba uogólnienia). W tym miejscu dysertacji warto było, zdaniem Recenzenta, dokonać bardziej pogłębionej analizy i interpretacji uzyskanych wyników (zob. punkt 3. recenzji).

Pod względem edytorskim (co przy publikacji dysertacji redaktorzy w wydawnictwie zapewne skutecznie skorygują) praca napisana jest momentami **niestarannie** (pośpiesznie?). Wcięcia akapitowe w wielu miejscach mają różną głębokość (bywa że i na jednej tej samej stronie: np. s. 69). Zdarza się, że tabele mieszczą się na dwóch stronach, a mimo to nie zawierają ponowienia tzw. główki, co utrudnia czytającemu recepcję treści (zob. np. s. 115, 116, 117, 126, 127, 141, 145); w bardzo wielu też przypadkach źródło rysunku czy tabeli podczas wydruku uległo przemieszczeniu na następną stronę (zob. np. s. 92, 95, 104, 113, 137, 138). Autor sporadycznie podaje daty, kiedy skorzystał z danego źródła w Internecie pobierając dane (tak np. w przypisach od 53 do 68), najczęściej jednak ani w przypisach (dalsze części tekstu), ani w bibliografii dat dostępu nie ma. Stosuje też w przypisach bibliograficzny zapis skrócony (co nie jest w żadnym przypadku błędem) – opatrując go jeszcze opisem: op. cit. (co jest w tym momencie zbędne). Autor zna tzw. zapis złożony, gdy w odesłaniu do pracy zbiorowej należy wpierw podać autora i tytuł rozdziału, a następnie tytuł całości i jego redaktora/-ów (tak np. w przyp. 67, 75). Stosuje natomiast w wielu przypadkach zapis niepoprawny podając przy odesłaniu do pracy zbiorowej tylko nazwisko redaktora, tytuł całości i numer strony [zob. przypisy: 106 (tak – kilkakrotnie), 117, 118]. Numeracja przypisów w tekście rozprawy raz mieści się w zdaniu po kropce (tak: np. w rozdziale pierwszym), a kiedy indziej – przed kropką kończącą zdanie (tak: np. w rozdziale trzecim). Bardzo często Autor w źródle umieszcza odesłanie do przypisu na dole strony (zob. np. rys. 35), gdy całość informacji winna zawierać się tylko w źródle jak np. pod rysunkiem 25 (uwaga: oznacza to niejednorodność opracowania edytorskiego rysunków). Są też różnorodne błędy literowe, np. Diffin (przyp. 2; powinno być: Difin), 'a' zamiast 'w' (s. 109, 5. wiersz od góry), zbędna spacja po otwarciu nawiasu

półokrągłego, górne (“ ; przyp. 80) lub anglosaskie (") otwarcie cudzysłowu, brak po literach imienia autora książki kropki i przecinka (w wielu przypisach), w licznych miejscach brakuje przecinków (przed: ‘a’ lub przed ‘czy’), kropka po literze ‘r’ (rok – np. s. 62, koło przyp. 111), nie ma też znaków cytowania [choć z analizy tekstu wynikałoby, że jest to fragment np. wyjaśnienia do systematyzacji PKD (gdzie raczej autorska inwencja nie jest wskazana: zob. s. 64n)], itd. Czasami ma miejsce nieuzasadniona zmiana kroju czcionki w tekście (np. w spisie treści, s. 3: jest Times New Roman, ale podrozdziały od 1.1.1.1. do 1.1.1.4. – są pisane krojem Calibri; podobnie w tabeli 20, gdy inne tabele są wypełnione tekstem pisanym stylem TNR). Zastosowanie kolorów w wykresach było słuszną decyzją Autora rozprawy, lecz niekiedy są też wykresy czarno-białe, które ze względu na natłok danych stały się przez to mało czytelne (np. rysunek 14). Mamy też niejednolite zakomponowanie graficzne strony edytorskiej przy opisie np. rysunków (raz tytuł jest wyrównany do lewej strony, a kiedy indziej – do osi strony; por. np. rys. 17 – z rys. 25). Autor dysertacji zostawia liczne puste przestrzenie w tekście (zob. np. s. 82, 95, 97, itd.). Stosuje też często podkreślenia (zob. s. 108), gdy winien stosować (wyłącznie!) pogrubienie czcionki.

3. Ocena merytoryczna pracy

Recenzent ma świadomość, że poruszana tu teraz kwestia – to zadanie najprawdopodobniej dla większej ilości osób, wyposażonych w odpowiednie środki, z dłuższym horyzontem czasu, itd. Rzecz jasna chodzi o to, czy autorski model relacji wskaźników makro i mikroekonomicznych pozwalający na racjonalne przewidywanie niektórych wartości wskaźników mikroekonomicznych w oparciu o zmiany wskaźników makroekonomicznych – pozwala na użycie dookreślenia (podtytułu): *ujęcie ekonometryczne*, to jest, czy tak sformułowany model spełnia już (czy jeszcze: nie – wydaje się, że jest na granicy, po przekroczeniu której, przy pogłębionym analitycznym opisie stanie się pełnoprawnym konstruktem ekonometrycznym) wymóg opisu powiązania relacji pomiędzy pewnymi wielkościami ekonomicznymi i zawiera matematyczny ich zapis. I tu uwagi problemowo-fakultatywne: **1)** test Wilcoxona dla par nie posiada założeń dotyczących rozkładu próby; oznacza to, że dobór próby najprawdopodobniej nie spełnia kryterium/-ów reprezentatywności (np. ze względu na zestaw jakiegoś/-chś kryterium/-ów); **2)** niestety, z kolei test Fishera Snedecora nie jest odporny na naruszenia tzw.

rozkładu normalnego¹. Autor co prawda podaje (s. 105 dysertacji), że zastosował do selekcji przedsiębiorstw następujące kryteria (tu uwaga: dane przedsiębiorstw zostały zweryfikowane): **1)** sporządzanie sprawozdań finansowych zgodnie z ustawą o rachunkowości; **2)** ich głównym profilem działalności – są usługi transportu drogowego i spedycji; **3)** rozmiar przedsiębiorstwa, zgodnie z którym do próby zakwalifikowane zostały firmy zatrudniające w 2011 roku co najmniej 50 pracowników. Trudno jednak uznać, że są to faktyczne kryteria selekcji (raczej są to wymogi konieczne, ale niewystarczające), gdyż takich przedsiębiorstw są co najmniej dziesiątki (jeśli nie więcej) na terenie województw, przez które przebiega autostrada A4. Można by podnieść kryterium pułapu efektywności zarządzania, gdyż z sukcesem przetrwały kryzys (= gorzej zarządzane nie przetrwały tejsze próby). Recenzent zrozumiałby (gdyż są to istotne kryteria), gdyby Autor napisał, że rozstrzygały np. własne kontakty branżowo-zawodowe oraz możliwość bezpośredniego dotarcia do tychże firm. Jakby nie było – Recenzent uważa, że problem (dodatkowych) kryteriów doboru warto wyjaśnić oraz doprecyzować. W rozprawie jest rozdział (4) poświęcony analizom i metodom badawczym, jednak odczuwa się brak fragmentu poświęconego zagadnieniom ujęcia metodologiczno-paradygmatycznego oraz metodycznego (to wszakże więcej niż same metody, gdyż ich celowy dobór winien eliminować negatywne cechy metod i synergicznie wzmacniać ich pozytywne strony) zastosowanej procedury badawczej.

Dalej: wąsko-jakościowa analiza rysunków 2, 3, 4, 5, 6 wskazuje, że prezentowane relacje różnych zmiennych oddziaływały na siebie z różną siłą (w ujęciu wektorowym). Ponieważ są one wskaźnikami syntetyczno-jakościowymi – oznacza to, że na ich wielkość różny wpływ miały podgrupy sub-zmiennych, których nie jesteśmy w stanie ani skontrolować, ani zweryfikować. Zauważa to też Autor dysertacji (zob. s. 179 – 182, 183, 189). Nadto Autor rozprawy pewne relacje wskaźników np. ze względu na słabe zależności w pewnych okresach odrzuca (zob. s. 158, 160, 162, 164, 165, 166n, 168, 171n, 174). Oznaczałoby to, że w zależności od koincydencji warunków (zmiennych) pewne wskaźniki gorzej nadają się do konstruowanego modelu relacyjnego. Tu Recenzentowi nasuwa się analogia (nazwijmy ją parabolo-hyperboliczna) do wczesnego etapu rozwoju lotnictwa naddźwiękowego, gdy jeszcze istniały problemy ze sterownością samolotów tradycyjnie zbudowanych w locie blisko bariery dźwięku. Brak było prac teoretycznych (oraz eksperymentalnych), które wyjaśniałyby pojawiające się wtedy problemy. Dopiero wytężona praca wielu zespołów teoretyczno-badawczych i eksperymentalnych zaowocowała

¹ Zob.: BOX G.E.P., *Non-Normality and Tests on Variances*, „Biometrika”, 40 (3-4), 1953, s. 318 – 335; Markowski C.A., Markowski E.P., *Conditions for the Effectiveness of a Preliminary Test of Variance*, „The American Statistician”, 44 (4), 1990, s. 322 – 326.

m.in. takimi rozwiązaniami technicznymi (zawierającymi dynamiczne relacje), jak skośne skrzydła, skrzydło o zmiennej geometrii, skrzydło delta, nowe profile skrzydeł, usterzenie płytowe, konfiguracje uwzględniające tzw. regułę pól. Umożliwiło to w konsekwencji dynamiczny rozwój współczesnego lotnictwa ponaddźwiękowego. Recenzent skłania się ku wnioskowi, że w pełnowymiarowym modelu należało by uwzględnić także zmienne instytucjonalno-polityczne oraz przyrodniczo-geograficzno-logistyczne w różnorodnym spectrum czasowym (tzn. od tzw. sytuacji normalnych – po zmiany gwałtowne, katastroficzne lub też silne; ale też cykle inwestycyjne, cykle Kondratiewa, itp.). Pewnym ułatwieniem w gromadzeniu danych oraz obliczeniach jest postępująca rewolucja informatyczna. A póki co, autorski model relacji wskaźników makro i mikroekonomicznych, pozwalający na racjonalne przewidywanie niektórych wartości wskaźników mikroekonomicznych w oparciu o zmiany wskaźników makroekonomicznych – wydaje się całkiem dobrym początkiem do przekroczenia momenty krytycznego w badaniach ekonomiczno-zarządczych nad zarządzaniem przedsiębiorstwem w warunkach turbulentnego otoczenia.

Rekapitułując: wybór tematu rozprawy, obszaru badań, sposobów jego przedstawienia na podstawie właściwie dobranej i umiejętnie wykorzystanej literatury przedmiotu, zastosowane metody i wygenerowanie autorskiego modelu porównawczego relacji wskaźników makro i mikroekonomicznych pozwalający na racjonalne przewidywanie niektórych wartości wskaźników mikroekonomicznych w oparciu o zmiany wskaźników makroekonomicznych – pomimo pewnych usterek i niedociągnięć – uzasadniają zdaniem Recenzenta: **pozytywną ocenę merytoryczną pracy.**

Do osiągnięć Doktoranta zaliczam:

- trafny wybór tematu rozprawy, zwięzłe jego przedstawienie,
- wyraźnie sformułowany cel pracy i cele cząstkowe, świadczą o poprawnym formułowaniu i rozwiązywaniu problemów naukowych,
- wykorzystanie krytycznej analizy literatury przedmiotu do tworzenia własnych rozwiązań,
- solidny warsztat badawczo-edytorski (właściwy dobór narzędzi badawczych wobec stawianych celów; poprawna konstrukcja pracy; najczęściej poprawnie sporządzone przypisy, itd.);

- koncentrację wiedzy wokół podjętego problemu badawczego, inteligentne zastosowanie wskaźników syntetycznych mikro i makro;
- wygenerowanie autorskiego modelu relacji wskaźników makro i mikroekonomicznych pozwalający na racjonalne przewidywanie niektórych wartości wskaźników mikroekonomicznych w oparciu o zmiany wskaźników makroekonomicznych.

Wśród **usterek** rozprawy wskazać należy:

- cząstkowe usterki merytoryczno-konstrukcyjne (wskazane w 2. części recenzji),
- dosyć liczne – w warstwie formalno-edytorskiej – usterki (wskazane wcześniej).

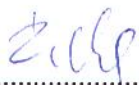
4. Ocena końcowa pracy

Analiza treści recenzowanej rozprawy doktorskiej pozwala na stwierdzenie, że:

- rozprawa dotyczy istotnego zagadnienia naukowego oraz praktycznego,
- Doktorant przedstawił swoją własną propozycję modelową podjętych w pracy problemów,
- do badań przyjęte zostały ciekawe założenia metodologiczne oraz adekwatne metody badawcze,
- Autor dysertacji w trakcie badań wypracował solidny warsztat ekonometryczno-naukowy,
- Doktorant wykazał się umiejętnością korzystania z literatury, a także zdolnością analizowania zgromadzonej wiedzy, formułowania i uzasadniania własnych propozycji oraz wniosków;
- Autor dysertacji osiągnął założony w pracy cel.

Zgodnie z obowiązującą Ustawą z dn. 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz zmianie niektórych ustaw Dz.U. 2011 nr 84 poz. 455, a nadto Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 22 września 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu naukowego profesora (Dz.U. nr 204, poz. 1200) w art. 13.1. – stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Sławomira Pizonia pt. *Wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na finansowe wskaźniki mikroekonomiczne w warunkach silnych zmienności otoczenia* spełnia wymogi merytoryczne i formalne stawiane rozprawom doktorskim i w związku z powyższym przedkładam Radzie Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu wnioski: 1) o dopuszczenie ww. dysertacji do publicznej obrony; 2) o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wrocław, (skończone) 08.12.2017 r.

.....
Zbigniew Antczak